

Vergaderjaar 1988–1989 Nr. 187a

19 574

Wijziging van bepalingen die verband houden met de persoonlijke verschijning van partijen in civiele procedures

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 15 juni 1989

De leden van de C.D.A.-fractie brachten in herinnering hun bij de behandeling van het nieuwe bewijsrecht in burgerlijke zaken op 1 december 1987 gemaakte opmerkingen over de zogenaamde exhibitieplicht in het geding, zoals neergelegd in het vroegere artikel 1923 BW. Zij wezen er wederom op dat naar hun mening het bepaalde in het eerste lid van het thans voorgestelde vernieuwde artikel 19a Rv. enerzijds verder gaat, immers ook betrekking heeft op niet aan beide partijen gemeen zijnde stukken, maar anderzijds beperkter van strekking is, immers slechts betrekking heeft op het geval waarin een comparitie van partijen wordt bevolen. Zij vroegen zich af of dit een weloverwogen stelsel is.

Ook bij nadere overweging ben ik van oordeel dat mijn reactie van 1 december 1987 op het betoog van de heer Wagemakers, in het bijzonder de passage die is opgenomen in de Handelingen van de desbetreffende vergadering, blz. 8–231, laatste kolom midden tot en met blz. 8–232, eerste kolom, de zaken correct weergeeft. Ik zou de leden van de C.D.A.-fractie dus allereerst naar deze passage willen verwijzen.

Ik voeg daar het volgende aan toe. Enerzijds is zoals ik reeds op 1 december 1987 opmerkte in het nieuwe bewijsrecht de exhibitieplicht in het geding niet verdwenen. Het nieuwe, ruimer dan de artikelen 1922 en 1923 oud BW geformuleerde artikel 843a Rv regelt deze materie. Dit artikel is blijkens zijn bewoordingen niet beperkt tot de situatie buiten geding. Het werkt dus zowel in als buiten het geding. Het vervangt zowel artikel 1922 BW oud als artikel 1923 BW oud. Mede daarom was in het kader van het nieuwe bewijsrecht aparte opname van een equivalent van artikel 1923 BW oud niet nodig. Ik wijs in dit verband ook op het terzake opgemerkte in Asser-Anema-Verdam op blz. 235: «Art. 1923 heeft dan ook naast art. 1922 generlei zin meer. Waar dit laatste bepaalt, dat men steeds overlegging mag vorderen der gemene stukken, zal dit dus ook in het geding gelden.» Ik geef wel toe dat de passage in de memorie van toelichting bij wetsontwerp 10 377, waarnaar de heer Wagemakers destijds verwees en waarop hij zich baseerde, niet geheel duidelijk is in dit opzicht en aanleiding kan geven tot misverstand, voor zover aldaar wordt gesteld dat aan overname van artikel 1923 BW oud geen behoefte bestaat omdat er een minder omslachtige, in de praktijk bevredigend werkende wijze van handelen is.

Anderzijds zou ik het bevel zoals omschreven in artikel 19a, eerste lid, Rv volgens dit wetsvoorstel niet willen aanduiden met het begrip exhibitieplicht. Ik zou dit technische begrip, dat in de literatuur, maar niet in de wet wordt gebezigd liever willen reserveren voor de materie van de artikelen 843a en 843b Rv. Het gaat daar om schriftelijk bewijs waaraan een persoon – in of buiten rechte – behoefte heeft en waarover hij de beschikking wil krijgen. In artikel 19a Rv. zoals thans voorgesteld gaat het om een initiatief van de rechter dat hij kan aanwenden om beter te worden voorgelicht ten einde de comparitie na antwoord, waarover dit wetsvoorstel handelt, zo goed mogelijk aan zijn doel te laten beantwoorden. Er zijn daarbij, zoals ik destijds ook reeds opmerkte, wel mogelijke raakvlakken met het bewijsrecht, maar het accent ligt bij artikel 19a toch duidelijk anders.

Mijn conclusie is derhalve dat nog steeds zowel in als buiten geding een exhibitieplicht bestaat, maar dat er daarnaast een naar mijn mening gerechtvaardigde behoefte bestaat aan een formalisering van een rechterlijke bevoegdheid om voor het welslagen van de comparitie na antwoord stukken op te vragen. Een en ander is niet met elkaar in tegenpraak. Het gaat om verschillende zaken.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen of het feit dat de rechter uit het niet voldoen aan een bevel tot het overleggen van bescheiden de gevolgtrekking kan maken die hij geraden zal achten, betekent dat de rechter aan een zodanige weigering een feitelijk vermoeden kan ontlenuen. In aansluiting op hetgeen ik hierboven stelde, merk ik op dat de situatie indien niet wordt voldaan aan een bevel stukken over te leggen te vergelijken is met de situatie waarin een partij niet ter comparitie verschijnt. In beide gevallen is de rechter vrij daaruit een gevolgtrekking te maken ten nadele van de betrokken partij. Indien een partij weigert te antwoorden op vragen of niet voldoet aan een bevel om stukken over te leggen, blijft hij in gebreke te voldoen aan de op hem rustende verplichting om desgewenst de rechter nadere informatie te verschaffen omtrent door hem gestelde feiten en stelt hij aldus de rechter niet in de gelegenheid zich een zo volledig mogelijk beeld te vormen van de relevant te achten feiten welke de grondslag van het geding vormen. Met andere woorden, ook de voorgestelde bevoegdheid van de rechter om op de voet van artikel 19a Rv. een bevel te kunnen geven, strekt ter nadere adstructie van de rechter om de comparitie zo goed mogelijk aan zijn doel te laten beantwoorden, en is er niet op gericht om uit oogpunt van bewijsrecht stukken boven tafel te krijgen. Er behoeft naar mijn oordeel geen vrees te bestaan voor het ontstaan van een uitvoerige jurisprudentie over de vraag of de rechter terecht bepaalde feiten als vaststaand heeft aangenomen, nadat hij met een bepaald vermoeden rekening heeft gehouden.

De leden van de C.D.A.-fractie verwezen nog naar bepalingen van het Belgische Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. De desbetreffende bepalingen zijn opgenomen in Afdeling II van Hoofdstuk VIII van dat wetboek, welk hoofdstuk als opschrift heeft: Bewijs. De bepalingen van de tweede afdeling van het hoofdstuk bevatten een verplichting tot het overleggen van stukken in het kader van de bewijslevering. De bedoelde bepalingen hebben dan ook een andere strekking dan is bedoeld met de voorgestelde regeling van artikel 19a Rv. De in de desbetreffende Belgische bepalingen opgenomen mogelijkheid dat een partij kan worden veroordeeld tot schadevergoeding indien hij niet voldoet aan het rechterlijk bevel, past ook overigens niet bij een regeling als voorzien in artikel 19a Rv.

In antwoord op de door deze leden gestelde vraag omtrent de formele status van de bescheiden die in verband met de comparitie van partijen aan de rechter en in afschrift aan de wederpartij zijn toegezonden, merk

ik op dat het aan de praktijk kan worden overgelaten op welke wijze en op welk moment de desbetreffende bescheiden officieel aan het procesdossier zullen worden toegevoegd. Dat zou bij voorbeeld kunnen geschieden door de stukken te voegen bij het proces-verbaal van de comparitie of door middel van een nadien te nemen akte of conclusie.

De vraag of de in het voorgestelde artikel 141a Rv. opgenomen termijn van ten hoogste veertien dagen ook in de vakantieperioden van rechtbanken wel haalbaar is, zou ik bevestigend willen beantwoorden. De rechter zal doorgaans aan de hand van het tot dan toe beperkte aantal in het geding gebrachte stukken vlot kunnen beoordelen of de zaak geschikt is voor een comparitie. Overigens bevat het voorstel geen termijn waarbinnen een eventueel te gelasten comparitie moet plaatsvinden. Met het bepalen van het daartoe vast te stellen tijdstip kan zo nodig rekening gehouden worden met de vakantieperioden.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

—